

บทบรรณาธิการ

ความหลากหลายกับนโยบายทางสังคม

รังสิมา วิวัฒน์วงศ์วนา

Rangsim Wiwatwongwana

คงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่เราจะมองว่า สาเหตุของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ท่ามกลางการเกิดขึ้นของสถานการณ์ความยากลำบากของคนกลุ่มน้อย (Minorities) คนด้อยโอกาส (Disadvantaged people) และหรือ คนที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิ และโอกาสที่พวกเขาต้องเผชิญกันอย่างหนักหน่วง เมื่อเปรียบเทียบกับคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม ว่าแท้จริงแล้ว โดยรากฐานของความเหลื่อมล้ำเหล่านั้น ล้วนแล้วแต่ เกิดขึ้นมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power relations) ที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ในสังคมไทย มาอย่างต่อเนื่องและโดยแบบยลทั้งสิ้น

ในขณะที่ความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม (Multiculturalism) ทั้งในรูปแบบต่างๆ รวมถึง อายุ เพศภาวะ สถานภาพสมรส ชนชั้น และหรือ ชาติพันธุ์ ฯลฯ ถูกพิจารณาและตระหนักถึง ทั้งในการกำหนดประเด็นทางสังคมเพื่อถกเถียง อภิปรายร่วมกันเพื่อหาข้อสรุป รวมถึงความพยายามจะจัดการกับประเด็นเหล่านั้น ในลักษณะของการนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในหลายระดับ รวมถึงในระดับ ของการริเริ่มนโยบายทางสังคม (Social policy)

ในชุดบทความนี้ในส่วนแรก ได้นำเสนอให้เห็นตั้งแต่ความเชื่อมโยงระหว่าง นโยบายทางสังคมกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจของคนในสังคม ผ่านบทความเรื่อง การบริหารเมืองและเศรษฐกิจไม่แบ่งปันในเมืองอัจฉริยะ : การทบทวนความสัมพันธ์ ระหว่างโครงสร้างและตัวแสดง (Urban Governance and Unsharing Economy in the Smart City: Rethinking Structure-Agent Relationships) โดย กฤษฎา ธีระโกศลพงศ์ ซึ่งในบทความนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึง การถูกเพิกเฉยของคนบางกลุ่ม

ที่เป็นเสมือนพลเมืองชั้นสองอย่างตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ดี ในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพ ทั้งนี้ ผ่านการกำหนดนโยบายสังคม ซึ่งรวมถึง การเคหะ (housing) และระบบขนส่งสาธารณะ (transportation) ฯลฯ เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันเชิงสถาบัน/นโยบาย ที่มีกลไกเป็นตัวเสริมแรง และยิ่งผลให้เกิดการฝังรากลึกให้กับโครงสร้างเชิงอำนาจที่มีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มที่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพ และแน่นอนอีกกลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้ให้ภาพของกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มด้อยโอกาสในกรุงเทพมหานครอีกด้วย

ในบทความอีกชิ้นที่ได้นำเสนอในที่นี้ อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากความเหลื่อมล้ำที่ถูกหล่อหลอมกันอย่างเป็นสถาบันกับคนกลุ่มน้อยคนด้อยโอกาส และหรือ คนที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิและโอกาส ทั้งนี้ ในบทความเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตีตราผู้หญิงทางการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง Factors Affecting Stigma Women with Disabilities in Political Participation โดย กัทชร ทวีศรี ได้อธิบายอย่างตรงไปตรงมาถึงการถกทอ เรียงร้อย การทำให้เป็นสถาบันของ “การตีตรา” ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน ที่เกิดขึ้นกับหนึ่งในกลุ่มคนด้อยโอกาส ซึ่งก็คือ “กลุ่มคนพิการ” โดย “ความพิการ” นั้นเมื่อผ่านกระบวนการการตีตรา (Stigmatization process) ซึ่งเริ่มตั้งแต่ ตีตราจากว่าเป็น “คนผิดปกติ/abnormal person” จนกระทั่งทำให้เกิดการสูญเสียสถานะทางสังคม และถูกกีดกันออกไปจากสังคมในที่สุด ที่สำคัญ บทความชิ้นนี้ได้เสนอให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการตีตราที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางสังคมของกลุ่มคนพิการ ผ่านประสบการณ์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงพิการทางการเมืองเคลื่อนไหวที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ทั้งนี้ ทีมบรรณาธิการยังได้รวบรวมเอาความพยายามสร้างความสมดุลของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มที่จะถูกกีดกันออกไปจากสังคมไทย ด้วยโครงสร้างเชิงอำนาจผ่านนโยบายทางสังคม โดยบทความเรื่อง การพัฒนารูปแบบส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนบ้านกุบ่อปิด จังหวัดเลย The development of the Aging

health promotion model in Ban Phu Bo Bid community, Muang District, Loei Province, Thailand โดย ภัทธิธรา ผลงาม อาจให้แนวทางในพลักดันให้เกิดการกำหนดนโยบายทางสังคมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งนับวันจะมีจำนวนมากขึ้นจากการที่สังคมไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มตัว โดยการสร้างกลไกเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยนำเสนอรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของภาครัฐร่วมกับชุมชน

สำหรับบทความสุดท้าย เป็นบทความเรื่อง คริปโทเคอร์เรนซี : การสะสมทุนรูปแบบใหม่ผ่านการสร้าง “ความขาดแคลนเทียม” ได้ระบบทุนนิยมดิจิทัล โดย ธีรพงศ์ เกตุมณี ซึ่งบทความนี้ได้อธิบายถึงปรากฏการณ์ของ “คริปโทเคอร์เรนซี” (Cryptocurrency) หรือ “เงินดิจิทัล”(Digital Currency) กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อนของโลกของธุรกิจและการเงิน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสะสมทุนรูปแบบใหม่ ผ่านการก่อกำเนิดของ “ความขาดแคลนเทียม” (artificial scarcity) ในโลกดิจิทัล